

Zielzorg voor de schippers

foto's Anne wijn

Anne wijn

Binnenvaartpastoraat Elke week zijn er in Duisburg en Mannheim Nederlandstalige schippersdiensten. Voor varenden in Duitsland is het een belangrijke ontmoetingsplek.

ANNE WIJN

Wim de Jong heeft 430 kilometer in de auto gezeten. Voor één kerkdienst. Nu heeft hij zijn toga aangetrokken en deelt hij zangboeken uit. In de Havenkerk in de Zuidwest-Duitse industriestad Mannheim vinden niet veel kerkdiensten meer plaats. Maar elke zondag komt hier een groepje mensen samen om in hun moedertaal te bidden en te zingen: Nederlandse schippers. Deze keer zijn vijftien gelovigen naar de Havenkerk gekomen. Mannheim ligt ver van de grens, maar vlak aan het water. De Rijn, die het thuisland van de schippers en de stad verbindt, is hun werkplaats.

Elke week vinden er in Duisburg, in het Ruhrgebied, en in Mannheim Nederlandstalige schippersdiensten plaats. Ze worden georganiseerd door het binnenvaartpastoraat, een werkgroep van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Dat pastoraat is beschikbaar voor alle

varenden, ongeacht hun levensovertuiging. Met het binnenvaartpastoraat wil de PKN ervoor zorgen dat ook schippers die in het buitenland varen een ontmoetingsplaats hebben.

Binnenvaartpredikant Dirk Meijvogel is verantwoordelijk voor het binnenvaartpastoraat in Oost-Nederland en Duitsland. Hij schat dat er 500 à 600 schepen zijn met christelijke eigenaars. Van hen maken tussen 100 en 150 gebruik van de binnenvaartdiensten. "De grote drijfveer van het binnenvaartpastoraat is eigenlijk de duidelijke opdracht van God: Hoed mijn schapen." Dat betekent, zegt Meijvogel: elkaar steunen, bemoedigen en er voor elkaar zijn - ook over de grens heen.

In Duisburg is een schippersgemeente met een vaste predikant, met een eigen kantoorgebouw en een kerkenraad. In Mannheim gaat echter elke zondag een andere gastdominee voor, die dan uit Nederland komen rijden. Als er weinig kerkgangers zijn gaan de predikanten en de gelovigen nog wel eens met elkaar in een kring zitten voor een uurtje gesprek over de Bijbel. Wim de Jong maakt er altijd een volledige dienst van: "De mensen hebben er recht op."

Hij komt een keer per jaar uit het Overijsselse Goor naar Mannheim.

De Jong en Meijvogel kennen het leven op het water uit eigen ervaring. Voordat hij predikant werd, werkte De Jong als stuurman op de grote handelsvaart. Meijvogel komt uit een vissersgeslacht, hij heeft tien jaar op de Noordzee gevaren. Zo weten ze allebei welke thema's belangrijk zijn voor de schippers: "Het zijn thema's die te maken hebben met hun eigen werk, zoals het water en de regels van de overheid", zegt Meijvogel. "Maar ook met arbeidsethos, met werken, veel werken, overuren maken." Vaak gaat het over het samenleven in de gezinsbedrijven.

Schippers brengen veel tijd door in hun gezinnen en toch hebben ze soms ook last van eenzaamheid. "Ze zitten natuurlijk altijd aan boord van een schip en kunnen er niet zo makkelijk af, zijn altijd op zichzelf."

Niet Duits genoeg

Marinus Heuvelman is met zijn werkschip vaak onderweg op de Duitse rivieren. 'De Kraanvogel' is uitgerust met een graafmachine, waarmee hij modder uit het water haalt, maar ook wanden installeert. De vijftigjarige is blij met de ontmoetingsplek die de kerk hem biedt. Met zijn gezin - Heuvelman heeft zes kinderen - gaat hij af en toe ook wel eens naar gewone Duitse kerkdiensten. Maar: "Wij zijn niet Duits genoeg, voelen ons er in de kerk niet thuis." Ze waren een keer met hun kinderen bij een dienst. Niemand zei wat tegen hen, vertelt Heuvelman, hoewel het gezin zeker werd opgemerkt tussen de weinige, oude kerkgangers. Dat is precies wat hij zo op prijs stelt bij de kerkdiensten voor de Nederlandse schippers: als er na de preek nog vragen zijn, als je het er niet mee eens bent, dan kan daar over gesproken worden. "Je komt mensen tegen die heel verschillende opvattingen hebben wat het geloof betreft." In de gemeenschap aan land heb je meestal meer met dezelfde mensen te maken, zegt hij. "Ik reflecteer hier veel meer, leer breed te denken."

Dat aspect valt ook Meijvogel op: "Schippers zijn wel wat breder georiënteerd in de diversiteit van het geloof. Je hebt orthodoxe gelovigen, conservatieve, progressieve. Vaak hebben die niet zo veel met elkaar te maken. Maar schippers die altijd onderweg zijn en naar heel veel verschillende kerken komen hebben een wat bredere blik." Schippers zijn 'absoluut bijzondere mensen', vindt de predikant: open, toegankelijk en gastvrij. "Als je een schipper vraagt: mag ik een dagje meevaren? Dan krijg je negen op de tien keer te

horen: ja hoor, stap maar op."

Het werk van binnenvaartpredikant Meijvogel is niet beperkt tot de diensten. Als er zielzorg nodig is, gaat hij soms ook aan boord van een schip. Bijvoorbeeld als iemand overlijdt, als er een ongeluk gebeurd is, als iemand huwelijksproblemen heeft of er zorgen zijn over de kinderen of het bedrijf. "Dat ze hulp nodig hebben, maken de schippers soms kenbaar nadat ze naar de dienst geweest zijn. Dan vragen ze: zou je eens aan boord willen komen?" Soms wordt hij daarvoor ook gebeld, soms wordt hij door anderen op een probleem gewezen.

Ook aan boord

Voor Heuvelman speelt de zielzorg niet zo'n grote rol. Zijn gezin is niet altijd aan boord. Heuvelman heeft een huis in Krimpen aan den IJssel en ook een kerkgemeente. "Maar het is goed om te weten: in geval van nood komt de predikant ook in Duitsland naar jouw schip om je tot steun te zijn." Dat is geen vervanging voor een vaste gemeente, maar Heuvelman vindt het belangrijk een contactpersoon te hebben. "Iemand die je begrijpt. Iemand die de omstandigheden van jouw leven kent, omdat hij weet dat het leven op het water anders is dan dat op het land."

De PKN investeert 145.000 euro per jaar in het binnenvaartpastoraat. Bij het aanbod horen onder meer ook weekenden voor verschillende groepen, bijvoorbeeld voor jonge gezinnen of voor vijftigplussers. "Eigenlijk hebben ze daar helemaal geen tijd voor", zegt Meijvogel. "Voor elke activiteit waar de schipper aan mee doet moet hij eigenlijk zijn schip stilleggen. Dat kost een heleboel geld. Dus als ze meedoen met onze activiteiten zijn ze ongelofelijk gemotiveerd." De schippers leveren ook zelf een belangrijke financiële bijdrage, want de collecte na de diensten is vaak kostendekkend. De gastdominees krijgen een preekbeurtvergoeding en de reiskosten worden vergoed.

Wim de Jong is één keer voor niets naar Mannheim gereden. 430 kilometer heen. Er kwam niemand opdagen. 430 kilometer terug. Maar dat is een uitzondering, vertelt hij. En hij is niet de enige die een flinke afstand moet afleggen voor de kerkdienst in Mannheim.

Nel Bouman en haar man reden een keer bijna 100 kilometer van Frankfurt naar Mannheim om de dienst te bezoeken, vertelt ze. Deze keer hoefde dat niet: hun vrachtschip Nautilus ligt om de hoek voor anker. "Je bent altijd zo bezig met je werk. Het is goed om af en toe iets anders te zien en te horen", zegt Bouman.

Broodjes en cake

Na afloop van de dienst zet ze samen met de anderen bezoekers koffie op tafel. De gezinnen hebben broodjes en cake meegebracht voor de ontmoeting na de dienst. Nel Bouman en haar man proberen zo vaak mogelijk naar de diensten in de Havenkerk te komen als ze in de regio zijn. Soms is ze weleens bang dat er behalve de predikant niemand komt opdagen. Ze lacht: "Mijn man zegt dan tegen mij: 'De voorganger rijdt honderden kilometer voor ons'. We willen niet dat hij voor niets komt."